

Dolgozat:

II. díj: Dr. Medvegy Mihály, Dr. Pintér Antal, Székely Kálmán, Retezár Imre és Szalóki Dezső: „Borcsapdázással szerzett tapasztalataink”

Gyűjtemény:

I. díj: Dr. Medvegy Mihály, Dr. Gere Géza, Dr. Pintér Antal és Retezár Imre Peru rovarvilágát bemutató gyűjteménye

II. díj: Rozner István bogárgyűjteménye

II. díj: Nádain László lemezescsápú-gyűjteménye

III. díj: Németh Tamás egy fáskamra bogarait bemutató tematikus gyűjteménye

Képzőművészeti alkotások és fotók:

I. díj: Kovács Sándor színes ceruzával készült, nagylepkéket bemutató rajzsorozata

I. díj: Rahmé Nikola rovarfotói

I. díj: Vincze Tamás hártváscsárnyú-fotói

II. díj: Ruzsnavszky Ferenc rovarfotói

III. díj: Németh Tamás bogárfotói

III. díj: Oláh Tamás egyenesszárnyú-fotói

III. díj: Nádain László bogarakat bemutató diasorozata

A díjak értéke:

I. díj: 12000–15000 Ft

II. díj: 8000–10000 Ft

III. díj: 5000–8000 Ft

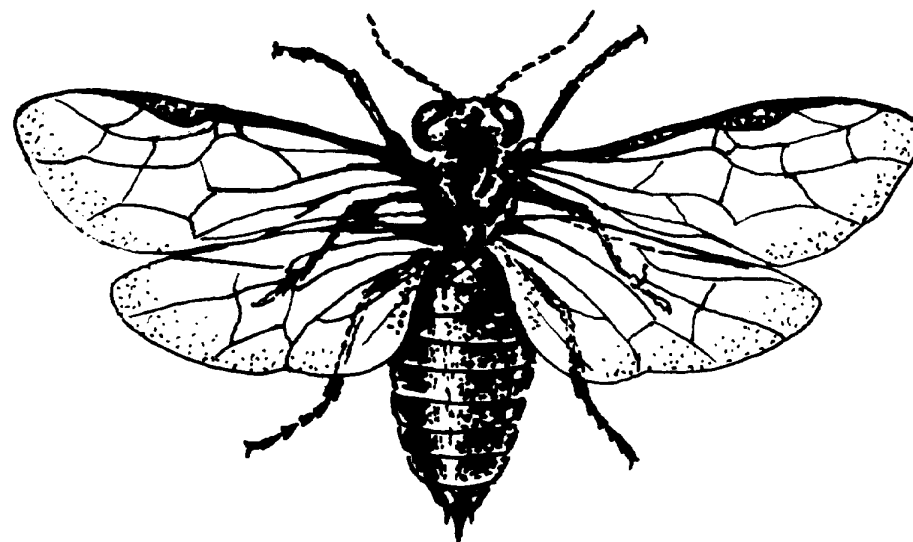
Sóvári Zsolt tagtársunk a Zakkpakk nevű, rovarászati eszközöket, könyveket, túrafelszerelést és számos egyéb hasznos holmit forgalmazó cég (melynek kínálatáról a www.zakkpakk.info honlapon tájékozódhatunk) nevében nagy értékű tárgyjutalmakat ajánlott fel a pályázóknak. A hátizsákot, övtáskákat, vízálló jegyzetfüzeteket, sapkákat, kullancskiszedő csipeszeket és sok más ajándékot rejtő csomagokat Vincze Tamás, Ruzsnavszky Ferenc, valamint Dr. Medvegy Mihály és szerzőtársai kapták.

A pályamunkákból rendezett kiállítást november 18-án és 19-én lehetett megtekinteni a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karának „A” épületében. Dr. Merkl Ottó, mint az elmúlt években, idén is a Természettudományi Múzeum Bogárgyűjteményének néhány doboznyi bogarával gazdagította a kiállítást, amit a bírálóbizottság oklevéllel köszönt meg.

Rédei Dávid

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
41. szám, 2006. január

Tartalom:

Megemlékezések — MRT hírek — Rövid hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Jenser Gábor (JG), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Balázs Klára (BK) és Szöcs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118, Budapest, Ménesi út. 44.

Telefon: 4826072

drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

Budapest VIII., Baross utca 13.

www.magyarrovartanitariarsag.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2006)

Elnök: Dr. Mészáros Zoltán

I. alelnök: Dr. Merkl Ottó

II. alelnök: Dr. Szöcs Gábor

Titkár: Rédei Dávid

Szerkesztő: Dr. Merkl Ottó

Pénztáros: Szalóki Dezső

Ellenőr: Simonyi Sándor

Jegyző: Kutasi Csaba

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/1 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk

Címlapon: alma-gyümölcsdarázs (*Hoplocampa testudinea*).

(Rajz: dr. Pataki Ervin)

Végül bekövetkezett az, amitől tartottunk: a 2005-ös év 4. száma már nem jelent meg. A mostani szám is elég "szegényesre" sikeredett, de hát reménykedjünk, hogy a következőkre csak összejön az anyag.

Kívánok a tagságnak Boldog Új Évet a szerkesztőbizottság nevében!

2006. január

HA

kapott *Sparedrus*-példányt (hazánkban a genusznak egyetlen faja honos, a *Sparedrus testaceus*; Európában még egy-egy faj él Olaszországban és Spanyolországban). Valamennyi visszakapott példány új fajokat képvisel, és „legalább” paratípus, de holotípusok is akadnak közöttük. A bogarakat nagyrészt lepkészek, kisrészt amatőr bogarászok fogták Nepálban, Pakisztánban, Afganisztánban, Kazahsztánban és Iránban.

Álcincér-anyagunk egy részének hányatott a sorsa. Legalább kétezer példányt még néhai Kaszab Zoltán küldött el feldolgozásra néhai Ross Arnett-nek, aki a maga idejében az Amerikai Egyesült Államok „főbogarásának” kiáltott ki, és magát álcincér-specialistának tekintette. Nem kisebbítve koleopterológiai érdemeit, például a genuszhatározó szintjéig lemenő hatalmas összefoglaló munkáját az amerikai bogárfaunáról (és különben is, *sic tibi terra levis* – legyen neki könnyű a föld), meg kell mondanom, álcincéreinken keveset lendített. Az 1960-as évekbeli kiküldés után Kaszab Zoltán az 1980-as (!) évek elején bátorkodott érdeklődni az anyag felől, mire azt a választ kapta, hogy köszöni a kioktatást(?), de ő (R. A.) nem szokott hozzá az ilyesmihez. (Hogy hol tart a feldolgozásban, arról nem esett szó). Néhány évvel ezelőtti halála után – tehát a 2000-es évek elején – kollégái sűrű bocsánatkérések közepette visszaküldtek minden kölcsönzött példányt. A 8–10 fadobozba zsúfolt anyaggal a kiküldéshez képest a negyven-egynéhány év alatt gyakorlatilag semmi nem történt. Ezt kapja meg most adagolva Vladimir Svihla, és dolgozik rajta szakaszosan.

Merkl Ottó

MRT Hírek**XXVII. Magyar Rovarászati Napok (2005. november 18–19)**

A XXVII. Magyar Rovarászati Napok a hagyományoktól eltérően csak kétnapos volt. Ennek az volt az oka, hogy az Almássy téri Szabadidőközpont csak szombatra tudott helyet biztosítani a rovarbörzének, így november 19-én délelőtt került megrendezésre a börze, míg délután zajlott az előadóiülés.

Az is újdonság volt, hogy a Választmány döntése értelmében az eddigi évek gyakorlatától eltérően nem a teljes Választmány, hanem az elnök és a titkár által felkért bizottság bírálta el a beérkezett pályamunkákat. Idén csak egyetlen dolgozat érkezett, mely második díjat kapott; a dolgozatot a Rovarászati Napok péntek délutáni ülésén az első szerző előadás keretében ismertette. A többi kategóriában számos, sokszor igen színvonalas pályamunkát küldtek be tagtársaink, így minden kategóriában kiosztásra került első díj, esetenként több is.

megalapozóinak, de mindketten kivették részüket rendszertani, faunisztikai kutatásokból is.

E két intézményt tekinthetjük az MTA Növényvédelmi Kutatóintézet közvetlen elődjének, amely ilyen néven 1932 óta működik, miután kiegészült a növénypatológiai és kémiai osztályokkal is.

Nagy Barnabás

Ki minek örül? A Londoni Természettudományi Múzeum honlapja „szenzációs” felfedezésről számol be. Oxfordshire egyik komposztakupacában nem kevesebb, mint nyolc példányát fedezték fel Nagy-Britannia egyik legkritikább rovarának, a lőtücsöknek (*Gryllotalpa gryllotalpa*)! A faj az országban a kihalás szélén áll; az elmúlt 25 évben mindössze 4 bizonyított megfigyelése ismert, és 45 év óta ez az első eset, hogy egyszerre egynél több példányt találtak. A faj megmentésére program indult az English Nature természetvédelmi szervezet, Bryan Pinchen „független ökológus és lőtücsök-specialista”, a Bristol Állatkert és a Londoni Természettudományi Múzeum részvételével. Kérésük: ha bárki olyan szerencsés, hogy ezzel a „precious” (= becses) rovarral találkozik, eszébe ne jusson háborgatni, hanem fényképezze le, engedje vissza oda, ahol találta, és azonnal lépjen kapcsolatba az említett szervezetek egyikével. Honi tagtársaink pedig gondoljanak erre a hírre, amikor tavasszal azon mérgelednek, hogy kertjükben a „precious” rovar már megint kitúrta a palántákat. (A cikk az alábbi helyen olvasható: www.nhm.ac.uk/about-us/news/2005/sept/news_6328.html)

Merkel Ottó

November 29-én tanácskozást rendeztek a NAK-ban az " Integrált termesztés a kertészeti és szántóföldi kultúrákban" témakörben. A kifejezetten növényvédelmi előadásokon kívül számos rovar-biológiai, - ökológiai előadás is elhangzott elsősorban a gyapjaslepkéről (5 előadás, főként a bakonyi gradációról, a természetes ellenségek szerepéről, környezetkímélő védekezésmódokról), a diót károsító almamolýról és az amerikai kukoricabogár magyarországi helyzetképéről.

Nagy Barnabás

Düsseldorfban tartották a 18. nyugatnémet entomológus-napokat (18. Westdeutscher Entomologentag, 2005. nov. 19-20.) Számos előadás hangzott el, elsősorban a vízi entomológiai, lepkészeti, orthopterológiai, koleopterológiai, dipterológiai és hymenopterológiai munkacsoportok keretében. Az előadások összefoglalói www.wet2005.de.vu alatt érhető el.

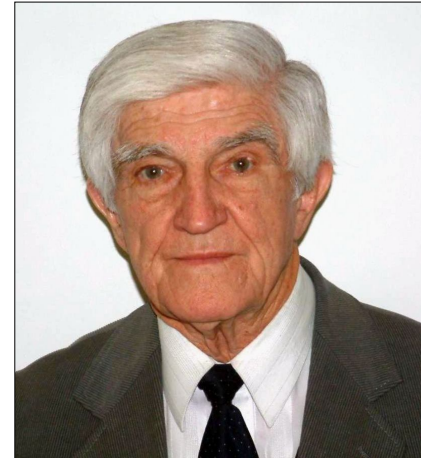
Nagy Barnabás

Sok régi-új álcincér. Dr. Vladimír Svihla, a prágai Nemzeti Múzeum bogárgyűjtemény munkatársa az álcincérfélék (Oedemeridae) egyik vezető szaktekinetelye. Régi és friss álcincér-anyagainkat folyamatosan határozza; a vizsgálat alanyait kollégáim a prágai rovarbörzén cserélik ki (így olcsóbb a kölcsönzés). Legutóbb visszaküldte az összes tőlünk

Megemlékezések

Dr. Zsembery Sándor

(1922 – 2005)

1922. június 18-án Győrszentivánon született. 1942-ben a Bácsalmási Mezőgazdasági Középiskolában érettségizett majd egy év kihagyás után, 1943 őszén beiratkozott a Keszthelyi Mezőgazdasági Főiskolára. 1944 októberében tényleges katonai szolgálatra behívták Nagykanizsára, majd Érsekújvárra, Szlovákiába, Lengyelországba végül Németországba küldték az ezredével, ahol orosz-angol hadifogságba került. 1946 decemberében jött haza.

Diplomáját 1952-ben szerezte meg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán. Tanulmányai befejezése után a Cukoripari Igazgatóság hatáskörében dolgozott növényvédelmi

felügyelőként 1964-ig. Feladatkörébe tartozott a cukorrépa kártevők elleni védekezési módok kipróbálása, nagyüzemi bevezetése, a védekezések megszervezése és ellenőrzése az egész ország területén. 1952-től folyamatosan részt vett a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Növényvédelemtani Tanszékének oktatói munkájában. 1963-ban megszerezte a Mezőgazdaságtudományok Doktora címet. 1964. október 1-jén nevezték ki egyetemi adjunktusnak a GATE Növényvédelemtani Tanszékére. A cukorrépa kártevőit, gradológiai-ökológiai kérdéseit, a cukorrépa komplex, kombinált, gazdaságos és környezetkímélő növényvédelmének lehetőségeit kutatta eredményesen. Hivatalból is foglalkozott a cukorrépa kórokozóival és gyomszabályozási kérdéseivel. Évi rendszerességgel elkészítette a cukorrépa kártevők előrejelzését, kidolgozta az ipari cukorrépatermesztés, ill. a cukorrépa magtermesztés/vetőmagelőállítás növényvédelmi technológiáját, mindezt többéves kis és nagyparcellás peszticides laboratóriumi és nagyüzemi kísérletekre alapozva. Kutató munkája elismeréseként 1970-ben „Kiváló feltaláló” aranyfokozatot kapott, ugyanis új módszert dolgozott ki a cukorrépa vetőmag előkészítésével, kezelésével drázsírozásával kapcsolatban, melyet a 60-as években szabadalmaztatott. 1971-ben FAO ösztöndíjjal Angliába utazott, ahol a cukorrépa kártevők elleni védekezést tanulmányozta. 1974-1975-ben egy év időtartamra TESCO-szerződéssel Irakba kapott kiküldetést, ahol a répa-levéltetű és ennek vírusátvivő szerepe témában szakértőként dolgozott. Munkaviszonya 1986. december 31-én, nyugállományba vonulásakor szűnt meg hivatalosan. Családja iránti rajongó szeretete mellett lételeme volt a hivatás, a tudás továbbadása a fiataloknak. Nappali és szakmérnök hallgatók ezrei,

generációi nevelkedtek ki mellette az elmúlt évtizedek alatt. Nem lehet Magyarországon, és Európa számos országában úgy beszélni a cukorrépa kártevőiről, hogy ne kerülne szóba Zsembery tanár úr neve.

A DR. ZSEMBERY S. – DR. PATAKI E.: A cukorrépa kártevői c. munka 2000-ben megjelent az INDA Kiadónál, a cukoripar munkatársainak közreműködésével, támogatásával, 63 színes rajzzal, melyeket Pataki Ervin készített.

Nyugdíjas évei alatt is rendszeresen vállalt oktatási feladatokat a Növényvédelemtani tanszéken. Évről évre fordultak hozzá hallgatók segítségért elsősorban cukorrépa témában és mindig örömmel vállalt diplomamunka témavezetést is, legutóbb 2005 szeptember 26-ig.

Dr. Zsembery Sándor elismert szakember, tanító és nagyszerű munkatárs volt, barátai, ismerősei példaképként tisztelték és szerették. Emléke velünk marad.

Tóth Ferenc

Sir Richard Southwood

1931. június 20.–2005. október 26.

T.R.E. Southwood professzor, a brit zoológia egyik központi alakja, 2005 októberében elhunyt. Minthogy neve a magyar rovarászok előtt is széles körben ismert (nem kis részben az *Ökológiai módszerek* című, gyakran forgatott könyve miatt), az alábbi rövid megemlékezéssel tiszteljük előtte.

Richard Southwood pályája kezdetén a londoni Imperial College-ben dolgozott, és elsősorban poloskák taxonómiájával és ökológiájával foglalkozott. A brit szigetek poloskáiról Dennis Lestonnal közösen írt kézikönyve (*Land and Water Bugs of the British Isles*, 1959) máig is alapvető fontosságú munka. A poloskák mai rendszerének kialakulásában fontos állomást jelentett 1954-es, Lestonnal és Pendergrasttal közösen publikált cikke (Classification of the terrestrial Heteroptera. *Nature* 174: 91–92), mely az első kísérlet volt a polifiletikus szárazföldi poloskák („Geocorisae”) belül természetes csoportok körvonalazására. Ebben a munkájukban vezették be a Cimicomorpha és Pentatomomorpha neveket, melyek hatására illetve adaptációjával történt később a jelenleg is elfogadott alrendek kialakítása. A

poloskák mellett számos cikket szentelt kártevő rovarok biológiájának és az ellenük való védekezésnek.

1979-től az oxfordi egyetem zoológia tanszékének élére került, s ezt a posztot 1993-ig töltötte be; később az egyetem tiszteletbeli rektora. Életének oxfordi szakaszát a közösségökológia határozta meg, számos meghatározó jelentőségű publikációja született ezen a területen is. Tanulmánya arról, hogy hogyan befolyásolja az élőhely a rovarok természetes szelekcióját, a *Journal of Animal Ecology* egyik legtöbbet idézett cikke (Habitat, the temple for ecological strategies? *J. Anim. Ecol.* 46 [1977]: 337–365. A Don Stronggal és John Lawtonnal közösen írt munkája (*Insects on Plants*, 1984), valamint a Barrie Juniperrel szerkesztett könyve (*Insects and the Plant Surface*, 1986) a tápnövény-rovar kapcsolat alapvető feldolgozása. A rovarpopulációk tanulmányozásának ökológiai módszereiről írt könyve némiképp rövidítve magyar fordításban is megjelent és népszerű munkává vált (*Ökológiai módszerek – különös tekintettel a rovarpopulációk tanulmányozására*. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1984). Utolsó könyvében az életformák evolúcióját tekintette át a legősibb egysejtűektől az élővilág mai változatosságáig (*The Story of Life*, 2003).

Ismert volt vezetői és döntéshozói tehetségéről; befolyásos zoológusként részt vett számos környezetvédelmi tudományos bizottság munkájában. A Royal Commission on Environmental Pollution elnökeként vezetésével készült el 1983-ban a *Lead in the Environment* című jelentés, mely a levegő ólomszennyezésének veszélyeit tárgyalta; e dokumentum vezetett az ólommentes üzemanyagok Nagy-Britanniai bevezetéséhez. Élete utolsó hónapjai is aktívan teltek, nyugdíjazása után is rendszeresen oktatott és részt vett az egyetem munkájában.

Rédei Dávid

Rövid hírek

125 éves a hazai intézményes növényvédelmi állattani kutatás. Noha korábban is ráakadunk a növényi kártevő állatokkal kapcsolatos megfigyelésekre és kutatásokra, a hazai szervezett, intézményes kutatás az Országos Phylloxera Kísérleti Állomás 1880. évi megalapításával vette kezdetét. A veszedelmes szőlő-gyökértetűt tekinthetjük az „intézmény-alapító” tényezőnek, amelyhez tíz évvel később csatlakozott a marokkói sáska is. A Kárpát-medencében addig ismeretlen sáska-faj – kisebb-nagyobb megszakításokkal - évtizedeken keresztül pusztított a Nagy-Alföld különböző részein. Ez kényszerítette ki, hogy a filoxéra-állomást 1890-ben kibővítve létrehozzák a Magyar Királyi Állami Rovartani Állomást. (Neve még ma is olvasható a Meteorológiai Intézet falán, ahol egy darabig a Rovartani Állomás is székelt.)

Mindkét intézmény a Magyar Rovartani Társaság életében is jelentős szerepet betöltő Horváth Géza vezetése alatt indult/működött, Jablonowski József csak 1896-ban vette át a Rovartani Állomás vezetését. Őket tekinthetjük a hazai növényvédelmi állattani kutatások